

Indian Ocean Struggles in Ottoman-Portuguese Relations in The Age of Geographical Discovery

Özlem Çalık*

Abstract

The 15th century is known as the beginning of the colonial era. Colonialism has been an economic activity to strengthen the dominance of European kingdoms. The Portuguese started colonialism in the world as a result of geographical discoveries. The discovery of new places suddenly brought the Portuguese kingdoms to the top of the European balance of power. The importance given to geographical discoveries by the Kingdom of Portugal is the main reason behind this success. The support of the explorers and the construction of ships that could cross the ocean in achieving success was a policy initiated by the Kingdom of Portugal. The policy of transferring the resources and manpower of the exploited regions to the exploiting countries was not sufficient for the Portuguese. The kingdom also wants to dominate the classical eastern trade. Thus began the Portuguese-Ottoman political relations. The aim of the Portuguese kingdom is to dominate all the trade routes in the world with its strong navy, and the aim of the Ottoman Empire is to prevent the eastern trade from losing its importance.

In this study, Portugueses' colonialism actions which are leading explorations age in 15th and 16 th centuries, these actions to Ottoman Empire and the struggles of these two countries in Indian Ocean to dominate Spice Trade are handled.

Key Words: Explorations Age, Portugal, Ottoman Empire, Colonialism, Indian Ocean, Aceh.

Submitted : 19.07.2021

Accepted : 28.07.2021

Doi : 10.53723/cosohis.4

* ORCID: 0000-0003-3046-3973;
Sinop Üniversitesi, Türkiye
ozlemcalik55@hotmail.com

Coğrafi Keşifler Çağında Osmanlı-Portekiz İlişkilerinde Hint Okyanusu Mücadeleleri

Özet

15. yüzyıl sömürgecilik çağının başlangıcı olarak bilinmektedir. Sömürgecilik, Avrupa krallıklarının egemenliklerini güçlendirmek için ekonomik yönü ağır basan bir faaliyet olmuştur. Dünyada sömürgeciliği coğrafi keşifler sonucunda Portekizler başlatmıştır. Yeni yerlerin keşfi, Portekiz krallıklarını bir anda Avrupa güç dengesinin en üstüne taşımıştır. Portekiz Krallığının coğrafi keşiflere verdiği önem bu başarısının altındaki temel nedendir. Başarının kazanılmasında keşiflerin desteklemesi ve okyanusu aşabilecek gemilerin inşa edilmesi Portekiz Krallığının başlattığı bir politika olmuştur. Sömürülen bölgelerin kaynakların ve insan gücü sömüren ülkelere aktarımı politikası Portekizlere yeterli gelmemiştir. Krallık klasik doğu ticaretini de hakim olmak istemektedir. Böylece Portekiz-Osmanlı siyasi ilişkileri başlamıştır. Portekiz krallığının amacı elinde tuttuğu güçlü donanama ile dünyadaki bütün ticaret yollarına egemen olmak, Osmanlı Devleti'nin amacı ise doğu ticaretinin önemini kaybetmesini engellemektir.

Bu çalışmada Keşifler Çağına öncülük eden Portekizlilerin 15. ve 16. yüzyıllardaki sömürgecilik faaliyetleri ve bunun Osmanlı Devleti'ne olan etkileri, iki devletin Baharat yolu ticaretine egemen olmak için Hint okyanusunda giriştikleri mücadeleleri bağlamında ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Keşifler Çağı, Portekiz, Osmanlı Devleti, Sömürgecilik, Hint Okyanusu, Açe

Giriş

Avrupa, 15. ve 16. yüzyıl keşiflerine kadar, dünya hakkında yeterli bilgiye sahip değildi. Sınırlarının ötesindeki yerler hakkında çok az bilgisi bulunmaktaydı. Sahip oldukları bilgi gerçeklerden ziyade daha çok mit ve fantezilere dayanıyordu. Pusulanın sapma açısının hesaplanması, gemicilik sanatındaki gelişmeler, coğrafya bilgisindeki ilerlemeler gibi teknik alanda yaşanan gelişmelerin yanı sıra Afrika'nın altınını, doğunun baharatını ele geçirme düşüncesi de coğrafi keşiflerin başlamasında etkili olacaktır. Bu dönemde baharat Avrupa için büyük önem taşıyordu *"kış aylarında ancak birkaç hayvanın canlı kalabilmesine yetecek kadar yemin ve günlük yiyeceklere alternatif birkaç sebze, meyve ve içeceğin bulunduğu dönemlerde, bayatlamış ya da tuzlanmış et ürünlerine tat vermek amacıyla"* kullanılan baharat aynı zamanda bunların ticaretini yapan tüccarlar için de oldukça karlı bir üründü (Arnold, 1995, s. 24).

Prester John efsanesi, Hristiyanlığı yayma düşüncesi keşifler çağının başlamasında etkili olan bir diğer faktördür. İlk keşifçilerden olan Portekizlilerin Afrika kıtasından Hint Okyanusuna, İspanyolların Amerika Kıtasına kadar uzanmalarında itici bir güç olacaktır. Keşifler Çağı ortaya çıkardığı sonuçlar bakımından da önemlidir. Bu dönemde Dünya ilk kez denizden dolaşıldı, yeni yerler, kıtalar keşfedildi, değişik canlı ve bitki türleri tanındı, bu yerlerdeki altın, gümüş gibi madenler Avrupa'ya taşındı. Keşfedilen yerlerdeki insan gücü de Avrupalılar tarafından kullanıldı. Sömürgeciliğin temelleri bu dönemde böylelikle atılmış oldu.

İleride Dünya'yı birçok açıdan değiştirecek bu gelişmeler Avrupa'da yaşanırken Osmanlı açık bir yükseliş halindeydi. Asya ve Avrupa kıtalarında sınırlarını zorluyordu. İpek ve Baharat yolu ticareti Osmanlı'nın kontrolü altındaydı ve Portekizlilerin Baharat

yolu ticaretini kontrol altına alma faaliyetleri iki devleti okyanuslarda karşı karşıya getirecekti.

1.Keşifler Çağı Portekiz ve Portekiz Sömürgeciliği Politikaları

Portekizler siyasi olarak bağımsızlıklarını I. Alfonso zamanında 1143'te kazanacaklardır. Portekizlilerin 15.yüzyıl keşiflerinin öncü milleti olmalarında siyasi birliklerini erken tamamlamaları, Atlas okyanusuna kıyılarının olması ve okyanusu iyi tanımaları etkili olmuştur.

Portekiz kralı I. John'un gemici lakaplı oğlu Henry'nin Sagres'te kurduğu denizcilik ve coğrafya enstitüsünde gerçekleştirilen çalışmalar Portekizlilerin okyanusta ilerlemelerine katkı sağlayacaktır.1415'te Prens Henry'nin kuzey Afrika'daki Septe (Ceuta)'yi ele geçirmesi Portekizlilere sömürgecilik yolunu açacaktır (Karakaş Özür, 2015, s. 109). Bu tarihten sonra Afrika'nın batı kıyıları boyunca keşif hareketleri devam edecek daha sonra yapılacak keşiflere de ışık tutacaktır.

Portekiz Kralı V. Alfonso döneminde ise o güne kadar hiç görülmemiş bir antlaşma yapılmıştı. Buna göre Lizbonlu Fernandao Gomez gelecek beş yıl boyunca Afrika'nın batı kıyılarının, her yıl üç yüz milini keşfetmeye söz verirken karşılığında Gine ticaretinin tekeline almış krala da belli bir yüzde vermeye başlamıştır (Karakaş Özür, 2015, s. 116). Böylelikle Portekizliler hem ticaretten kar elde etmişler hem de kendilerini Afrika'nın güneyine indirecek bilgiye sahip olmuşlardır.

Bartholemeu Dias 1487 tarihinde II. John'un emriyle Ümit Burnunu dolaşmaya çıkarken aynı tarihte Pero de Cavilha doğuya Preste Joao'yu aramaya ve baharat hakkında bilgi toplamak üzere Hindistan sahillerine geliyordu. Pero de Cavilha baharat ticaretine bizzat şahit oldu ve kralına rapor gönderdi (Özbaran, 1977, s. 73). Ayrıca bu dönemde yeni keşfedilen toprakların Portekiz kralına ait olduğunu simgeleyen üzerinde haç olan taştan işaretler bırakma geleneği de başlatıldı (Karakaş Özür, 2015, s. 117).

I. Manuel zamanında 1498 yılında Vasco da Gama Ümit Burnu'nu dolaşacak ve Hindistan'ın batısındaki liman şehri Kalikut'a ulaşacaktır. Artık Hint Okyanusuna giden yol bulunmuştu. İlk gelişleri dostane gibi gözükse de Portekizliler bu bölgedeki ticaret akışını fark etmişlerdi ve bundan sonraki gelişleri hiç de dostane olmayacaktı. I. Manuel "askerlerinin toprak kazanmalarını değil, deniz trafiğini kontrol edecek kilit noktalarına hakim olmalarını istiyordu" (Özbaran, 1977, s. 76). Portekizlilerin hedefi belliydi. Kızıldeniz yönünde işleyen ticareti engellemek ve bu ticareti Ümit Burnu'ndan Lizbon'a çevirmeyi amaçlıyorlardı. Bundan sonra Portekizliler denizlerde Müslüman ticaret gemilerine saldırarak, deniz ticaretinin kontrolünü ele geçirmek isteyeceklerdir.

1505 yılına gelindiğinde Hindistan'a ilk genel vali olarak D. Francisco de Almeida atanacaktır. Daha sonra da bölgeye Alfonso de Albuquerque görevlendirilecektir. Portekizliler bundan sonra Hindistan'ın kıyısındaki kilit noktaları işgale başlayacaklar ve ele geçirdikleri yerlerde kaleler inşa edeceklerdir.1510'da Goa ele geçirilecek ve Portekizlilerin bölgedeki yönetsel faaliyetlerinin merkezi olacaktır.

1515 yılında ünlü denizcileri Alfonso de Albuquerque komutasında ki deniz kuvvetleri Basra Körfezinin okyanustan tam giriş noktasında olan Hürmüz adasını ele geçireceklerdir. Böylelikle Portekizliler Basra Körfezi'ne giriş-çıkışı kontrol edebileceklerdi. Ancak 1513 ve 1548'de kendilerine okyanustan Kızıldeniz'e girişin kapılarını açacak olan Aden'i ele geçirmede başarısız olacaklardır (Arnold, 1995, s. 74).

1515'de Diu ve 1517'de Seylan gibi okyanustaki önemli ticaret merkezleri ele geçirilecektir (Karakaş Özür, 2015, s. 128).

1511'de Endonezya adalarından gelen baharatın ana toplanma noktası ve Hint Okyanusu ile Çin ticaretinin buluşma yeri olan Malakka ele geçirildi. Portekizliler, Çin ile ticaret için 1557'de Makau'da, Japonya'da da Nagasaki'de üstler kurdular. Asya ticaretini kendi tekelleri altına almak için "Cartaz" uygulamasına geçerek bölgedeki Müslümanların ticari faaliyetlerine de sekte vuracaklardır (Arnold, 1995, s. 74).

Afrika kıyılarında ise Loanda, Mozambik, Mombasa sömürge haline getirildi. Ayrıca Portekizliler 1541 yılında Müslümanlara karşı Hıristiyan Habeşlilere destek verdi. Portekizler Güney Amerika kıtasına da uzanacaklardır (Karakaş Özür, 2015, s. 128). Brezilya'nın Pedro Alveres Cabral tarafından 1500'de keşfedilmesiyle Portekiz sömürgeciliği Güney Amerika'ya da sıçradı.

Köle ticaretinin de Portekiz sömürgeciliğinde ayrı bir yeri vardır. Örneğin; Batı Afrika kıyılarındaki faaliyetleri sırasında Portekiz'deki malikanelerde işçi olarak çalıştırmak için sonrasında da Atlantik adalarındaki genişleyen şeker plantasyonlarında işgücü ihtiyacını karşılamak için insanları köleleştirdiler (Arnold, 1995, s. 28). Aynı şeyi Brezilya'ya ayak bastıktan sonra burada da uyguladılar.

Keşifleri başlatan ülke olarak tarihte ki yerini alan Portekizlilerin sömürgecilik yarışındaki bu yükselişi çok uzun sürmeyecektir. I. Emanuel'in İspanya tahtıyla akrabalık oluşturmak için Ferdinand ve İzabella'nın kızlarıyla iki izdivaç yapması, daha sonrasında iki devletin birleşmesine neden olacak bir dizi olayı beraberinde getirecektir. İspanya kralı 1581'de Portekiz tahtının da varisi olduğunu iddia ederek iki ülkeyi birleştirir. 1640'a kadar devam eden bu birliktelik Portekiz'in bazı sömürgelerini Hollanda ve İngiltere'ye kaptırmasına neden olur (Karakaş Özür, 2015, s. 128)

2.Osmanlı-Portekiz İlişkilerinde Hint Okyanusu Mücadeleleri

Osmanlı padişahı I. Selim'in 1516-1517 yıllarında Memlûklüler üzerine yaptığı büyük Mısır seferi Portekizlilerle Osmanlı'yı okyanuslarda karşı karşıya getirecektir. Osmanlı bu sefer neticesinde Baharat yolu ticaretinin kontrolünü eline almıştı aynı zamanda artık tüm Dünya'daki Müslümanların da halifesiydi. Portekizliler ise Kızıldeniz ve Basra Körfezi giriş-çıkışını tutarak ticareti okyanusa yöneltmek istiyorlar hem de Müslümanlara karşı ortaçağ haçlı zihniyetini devam ettiriyorlardı.

Selman Reis Raporu

1517 yılında Osmanlı denizcisi Selman Reis Cidde'yi Portekizlilere karşı koruyacak, İslam'ın kutsal topraklarının da güvenliğini sağlamış olacaktır. Selman Reis Süveyş'te Osmanlı donanmasının hazırlanmasında görev aldı. Ayrıca Portekizlilerin Hint Okyanusundaki faaliyetleri konusunda, hazırladığı 1525 tarihli raporu büyük önem taşımaktadır. Bu rapor Selman Reis'in Kızıldeniz ve Hint Okyanusu çevrelerine ilişkin bilgilendirmelerini içeriyordu. Selman Reis raporunda Portekiz İmparatorluğu'nun Hint Okyanusu çevresindeki faaliyetlerine, egemen oldukları kale ve limanlara, ekonomik açıdan değerli ürünlerin Güney Afrika burnundan Portekiz'e aktarılmasıyla sağlanan kazanç ve bundan Osmanlı Devleti'nin uğradığı zarara değinmiş, Yemen'in fethedilmesi gerektiğini belirtmiştir (Özbaran, 2013, ss. 45-50).

Diu Seferi

Kanuni Sultan Süleyman Döneminde Mısır beylerbeyliğine getirilen Süleyman Paşa idaresinde Süveyş'te donanma hazırlığına başlanacaktır. Portekizlilerin Hint Okyanusundaki faaliyetlerini kırmak ve başta Gücerat Sultanlığı olmak üzere yardım bekleyen Müslümanlara ulaşmak için sefer planlansa da Süleyman Paşa'nın Kanuni'nin İrakeyn Seferi'ne katılması nedeniyle ertelenecektir (Özbaran, 2013, s. 146).

Gücerat Hükümdarı Bahadır Şah'ın Portekizlilere karşı Kanuni'den yardım istemesi üzerine, Kanuni Sultan Süleyman Hint Okyanusunda Portekiz sömürgeciliği ve yağmacılığına karşı Süleyman Paşa'yı görevlendirecektir. Bu harekatta Portekizlilerin Kızıldeniz ticaret yolundaki faaliyetleri, hac vazifesi için kutsal topraklara giden Müslümanlara karşı giriştikleri faaliyetlere engel olunmak istenmesi de etkili olacaktır. Süleyman Paşa Hint seferine başlarken, bir hafta ila yirmi gün arayla Kanuni Sultan Süleyman Boğdan seferine, Barbaros Hayreddin Paşa da Preveze seferine çıkıyordu. Osmanlı İmparatorluğu'nun aynı zamanda üç istikamette ordular sevk etmesi onun ne kadar kudretli bir devlet olduğunu göstermekteydi (Cezar, 1958, s. 999; Akt. Önalp, 2008, s. 203).

Donanma 1538 yılında Süveys'ten yola çıkacaktır. Bu sefer sırasında Kızıldeniz'e girişte stratejik noktada bulunan ve önemli bir ticaret kenti olan Aden ele geçirilecek, Diu kuşatıldıysa da başarılı olunamayacaktır. Osmanlı ordusunu yardıma çağıran Gücerat Hükümdarı Süleyman Şah da Portekizliler tarafından öldürülmüştü ve yerine geçen Mahmud Şah'ın hizmetindeki Hoca Sefer'den Osmanlı ordusu kuşatma sırasında gereken yardımı alamamıştı. Bundan dolayı Süleyman Paşa kuşatmayı kaldırdı ve dönüş yolunda Zebid'i de Osmanlı hakimiyeti altına aldı. Her ne kadar Osmanlılar Diu seferinde başarılı olmasalar da Kızıldeniz'deki egemenliklerinin güçlenmesinde önemli rol oynayacak Yemen Eyaleti'nin temelini atmış oldular (Özbaran, 2013, ss. 146-148).

Osmanlı ordusunun Diu önlerine kadar gelmesi, Diu'yu kuşatması Portekizlileri endişelendirecek ve Portekiz kraliyeti Süveys'teki Osmanlı donanmasının yok edilmesi için emir verecektir. Portekiz donanması 1541 tarihinde Kızıldeniz'e girecek yol boyunca geçtiği yerlerde tahribatta bulunacak ancak istedikleri sonuca ulaşamayacaklardır. Osmanlı topçuları tersaneyi ve gemileri Portekiz baskınından koruyacaktır (Özbaran, 2013, s. 149).

Diu Seferi'nin ardından Portekiz ve Osmanlı arasında bu dönemde barış görüşmelerinin de yapılmış olduğunu görmekteyiz. Ancak bu barış görüşmelerinden herhangi bir sonuç alınamayacaktır (Özbaran, 1977, s. 111).

1552 Hürmüz Kuşatması

Kanuni Sultan Süleyman döneminde 1546 yılında Basra ele geçirilecek ve burada bir beylerbeylik kurulacaktır (Özbaran, 2013, s. 152). Baharat yolu ticaretinde önemli olan Basra'nın fethi Portekizlileri bir kez daha endişelendirecektir.

1547 yılında ise dünya haritaları çizmiş, denizcilik üzerine "Kitab-ı Bahriye" adlı eserin sahibi ünlü Türk denizcisi Piri Reis Süveys'te bulunan Osmanlı donanmasının başına getirilecektir. Piri Reis, 1549 yılında Kızıldeniz'in okyanusa açıldığı kilit noktada bulunan Aden'i Osmanlı topraklarına katacaktır (Önalp, 2010, s. 1). Portekizliler Kızıldeniz ve Basra Körfezinin giriş ve çıkışlarını tutarak Baharat yolu ticaretini okyanusa yönlendirmek istiyorlardı. Osmanlı padişahı Kanuni Sultan Süleyman ise denizlerdeki Portekiz faaliyetlerine son vermek Basra Körfezi'nin güvenliğini sağlamak istiyordu.

1552 yılında Piri Reis, Kanuni Sultan Süleyman tarafından Hürmüz'ün fethi için görevlendirildi. Hürmüz adası coğrafi konumu itibarıyla stratejik bir konumdaydı. Basra Körfezinin Okyanus'tan giriş ve çıkışının denetlenmesinde önemli bir nokta, bir liman kentiydi. Bu sefer sırasında Piri Reis Basra Körfezi'nin girişinde Portekizlilerin elinde bulunan Maskat'ı ele geçirdi (Önalp, 2010, s. 9). Ancak Hürmüz'ü kuşattıysa da ele geçiremedi. Piri Reis elde ettiği ganimetleri de yanına alarak önce Basra'ya geçecek sonra da Mısır'a geri dönecektir. Kanuni Sultan Süleyman'ın emriyle idam edilecektir (Özbaran, 2013, s. 154).

Basra'da kalan Osmanlı kadırgalarını geri getirme görevi verilen Murat Reis'in başarısız olması üzerine bu görev Seydi Ali Reis'e verilecektir. Seydi Ali Reis, Basra'da kendisine teslim edilen kadırgalarla 1554'de denize açıldı. Umman kıyılarında Portekiz donanmasıyla karşılaştı, girişilen mücadelede her iki taraf da kayıplar verdi. Bundan sonra Osmanlı'nın elinde büyük ölçüde deniz seferi yapılacak bol miktarda kadırga kalmadı. Osmanlılar okyanuslarda küçük çaplı korsan hareketleriyle yetineceklerdir (Özbaran, 1977, s. 127).

1554-1555 yılları arasında Osmanlılar zengin altın yatakları olduğu için Habeşistan'ı fetih girişimlerinde bulunacaklar ve 1555'te resmen Habeş Eyaleti kurulacaktır (Özbaran, 2013, s. 156).

1559 yılında Lahsa Beylerbeyi Mustafa Paşa'nın merkezden bağımsız olarak, Bahreyn'i ele geçirme denemesi de adaya Portekiz yardımının ulaşması sonucunda başarısız olacaktır (Özbaran, 2013, s. 158).

Osmanlı-Açe İlişkileri

Açe, Endonezya'ya bağlı Sumatra adasının kuzeyinde bulunur. Açe'nin kuzeyinde bulunan Malakka Boğazı Asya ile Avrupa arasında taşınan mallar için en kısa su yoludur. Aynı zamanda ticari açıdan önemli emtialara sahiptir (Dingeç, 2010, s. 961). Bu nedenlerden dolayı Açe, Portekizlilerin saldırılarına uğramış ve Osmanlı'dan yardım istemişlerdir. 1567 yılında Sultan II. Selim döneminde 17 Osmanlı gemisiyle Açe sultanlığına yardım hazırlığına girişilecek ancak hazırlanan kuvvetin yönü Yemen'de çıkan isyanı bastırmaya yöneltileceği için bu yardım yapılamayacaktır. Açe'ye yardım girişimi bu tarihten sonra daha küçük çaplı gerçekleşti. İki geminin taşıdığı askerler, tüfenkçiler, birçok ağır bronz top ve savaş malzemesi Açe'ye ulaşmış, iki ülke arasında bağ kurulmuştur (Özbaran, 2013, s. 159).

Ali Bey'in Maskat ve Afrika Seferleri

Ali Bey, Yemen Beylerbeyi Sinan Paşa'nın emriyle denize açıldı ve 1581'de Maskat'ı yağmaladı. Bundan sonra 1585 ve 1588 olmak üzere Doğu Afrika'ya iki sefer daha düzenledi. 1585 yılındaki seferinde Mogadişu'ya ulaştı, Melindi'yi teslim aldı. Mombasa hakimi Osmanlı Sultanına gönderdiği elçi aracılığıyla adada kale yapımına izin verdiğini bildirdi. 1588 yılında yaptığı üçüncü seferinde Portekizliler tarafından esir alındı. (Özbaran, 2013, ss. 160-161)

Sonuç

Portekizlilerin Keşifler Çağı'nın öncü milleti olmasında okyanus kıyısında kurulmuş olmaları, sınırlarını Avrupa yönünde ilerletme imkanlarının olmaması, fakir ve tarım için bile yetersiz bir ülke olması, geleceklerini okyanuslarda görmeleri ve altına en önemlisi de baharatın kaynağına ulaşma istekleri yatmaktadır. Bu isteklerini efsanevi Prester John'u arama ve Hristiyanlığı yayma düşüncesiyle birleştirmiş Papa'nın da desteğini almışlardır.

Baharatın kaynağına ulaşmak için yaptıkları yolculuklarında Prens Henry döneminde Sagres'te açılan okulda gemicilik üzerine yaptıkları çalışmalar, Afrika kıtasının batısından güneğe doğru ilerleme çalışmaları sonuç verecek ve 1498 yılında Vasco da Gama Ümit Burnu'nu dolaşarak Hindistan'a ulaşacaktır. Bundan sonra Portekizliler Baharat ticaretini kontrol altına almak ve ticaretin yönünü Basra ve Kızıldeniz'den okyanusa Lizbon'a uzanmasını sağlamak için mücadeleye girecektir. Baharat ticaretini kontrol edebilecekleri kilit noktaları ele geçirip bu noktalarda kaleler inşa edecekler, Müslüman ticaret gemilerini rahatsız edecekler, kutsal toprakları tehdit edeceklerdir.

Bu dönemde yükselişte olan, I. Selim'den itibaren de Dünyadaki Müslümanların halifesi unvanını alan Osmanlı'da cihan devleti olma yolunda ilerliyordu. I. Selim'in Mısır seferi

sonucunda Baharat yolunun kontrolü Osmanlı'ya geçmişti. Osmanlı'da geleceğin denizlerde olduğunun farkındaydı.

Portekizlilerin Kızıldeniz ve Hint Okyanusunda oluşturdukları tehdit, iki ülkeyi okyanuslarda karşı karşıya getirecektir.

Osmanlılar ile Portekizliler arasında okyanuslardaki mücadelenin en yoğun Kanuni Sultan Süleyman döneminde olduğunu görmekteyiz. Bu dönemde Süveyş'te büyük bir donanma oluşturulmuş, Basra ele geçirilmiş ve burada da bir donanma kurulması çalışmalarına başlanmıştır. Dui Seferi, Hürmüz Kuşatması, 1554 Seydi Ali Reis'in kuvvetlerinin Portekizlerle mücadelesi bu dönemde öne çıkan gelişmelerdir. Kendi içlerinde başarıyı da başarısızlığı da barındırmaktadırlar. Osmanlı bu dönemde Açe'ye kadar uzanmış buradaki Müslümanlara da yardım göndermiştir.

Hint Okyanusunda yaşanan Osmanlı Portekiz mücadelesi, söylenildiğinin aksine coğrafi keşifler sonrası Akdeniz limanları eski önemini kaybetti düşüncesini de tartışmaya açmaktadır.

Kaynakça

- ARNOLD, D. (1995). Coğrafi Keşifler Tarihi (Çev.: O. Bahadır), 1.Baskı, Alan Yayıncılık.
- DİNGEÇ, E. (2010). XVI. Yüzyılda Osmanlı-Açe İlişkileri. Turkish Studies, 5 (1), 954-973.
- KARAKAŞ ÖZÜR, N. (2015). Keşifler ve Coğrafya 15. ve 16. Yüzyıl Keşifleri, 1. Baskı, Yeditepe Yayınevi.
- ÖNALP, E. (2008). Hadım Süleyman Paşa'nın 1538 yılındaki Hindistan Seferi. OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, 23 (23), 195-239.
- ÖNALP, E. (2010). Pîrî Reis'in Hürmüz Seferi ve İdamı Hakkındaki Türk ve Portekiz Tarihçilerinin Düşünceleri. OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, 29 (47), 1-21.
- ÖZBARAN, S. (1977). Osmanlı İmparatorluğu ve Hindistan Yolu. Tarih Dergisi, (31), 65, 146.
- ÖZBARAN, S. (2013). Umman'da Kapışan İmparatorluklar Osmanlı ve Portekiz-Emperyal ve Kutsal, Muhafız ve Mültezim-(1. Baskı). Tarihçi Kitabevi.